

De watervoorziening van Midden-West-Nederland

Tweede rapport van het Werkcomité Watervoorziening Midden-West-Nederland, uitgegeven door de colleges van Gedeputeerde Staten van Utrecht, Noord-Holland en Zuid-Holland.

Taak en samenstelling van het Werkcomité

In 1950 machtigden gedeputeerde staten van de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht de hoofden van hun waterstaatsdiensten om in onderling overleg de watervoorziening van het gebied, gelegen tussen het Noordzeekanaal en de grote rivieren, te bestuderen. Aanleiding tot dit onderzoek waren o.m. de moeilijkheden, die in de droge zomers van 1947 en 1949 werden ondervonden bij de watervoorziening in de verschillende delen der drie provincies, en de plannen tot kanalisatie van de Nederrijn-Lek. Voor het uitvoeren van het onderzoek werd een werkcómité ingesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van de provinciale waterstaatsdiensten, de directie Utrecht van de Rijkswaterstaat en de technische dienst van het hoogheemraadschap van Rijnland. In 1957 bracht dit comité een rapport uit, getiteld: „De waterbehoeften in Midden-West-Nederland in zeer droge perioden”. Op instigatie van de minister van Verkeer en Waterstaat werd in oktober 1962

tot een nieuw onderzoek besloten; de minister had namelijk medegedeeld dat er behoefte bestond aan een onderzoek omtrent de huidige wateronttrekking van verschillende boezemgebieden. Bovendien had hij melding gemaakt van de overweging om na voltooiing van de Nederrijn-Lekkanalisatie ook langs het Betuwepand van het Amsterdam-Rijnkanaal water naar de Nederrijn aan te voeren en de dekking van de waterbehoefte van Midden-West-Nederland niet alleen uit de gekanaliseerde Nederrijn-Lek, maar ook uit de benedenrivieren te doen plaatsvinden. De aandacht werd daarbij gevestigd op de wenselijkheid van een nader onderzoek naar de bestuurlijke en technische uitrusting van het gebied om van de toekomstige mogelijkheden van watervoorziening zo veel mogelijk profijt te trekken. De colleges van gedeputeerde staten stemden met deze gedachtengang in, en verzochten in verband daarmee tevens aandacht te schenken aan:

- de waterbehoefte in andere dan extreem droge perioden;
- het verloop van de waterbehoefte in de verschillende seizoenen;
- het aanleggen van een watervoorraad binnen de boezemgebieden voor suppletie als de aanvoer uit de rivier onvoldoende zou zijn;

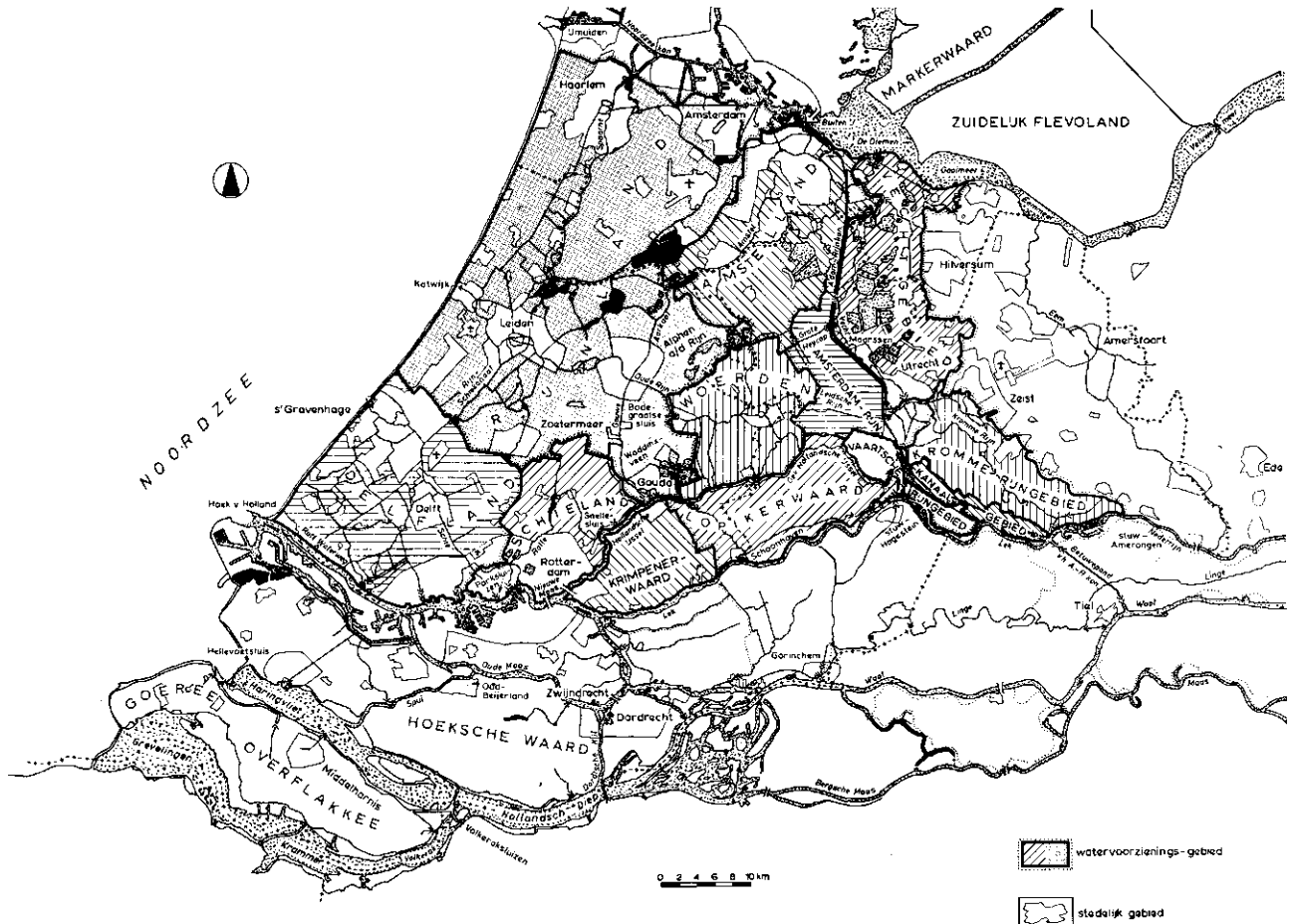
— de mate waarin er behoefte zou kunnen bestaan aan verhoging van de in te laten hoeveelheden bij toeneming van het zoutgehalte van het rivierwater.

Voor de uitvoering van het onderzoek werd het Werkcomité aangevuld met een vertegenwoordiger van het Rijksinstituut voor Drinkwatervoorziening. Aanvankelijk was dit ir. A. M. Huisman, die ook met de voorbereiding van het rapport van de Centrale Commissie voor Drinkwatervoorziening was belast. Zijn taak werd later overgenomen door ir. Th. G. Martijn, die het werk afrondde o.m. door het schrijven van een deelrapport over de waterbehoefte en -voorziening van bevolking en industrie. De Rijkswaterstaat nam aan het werk deel door vertegenwoordigers van de directie bovenrivieren, van de deltadienst, afd. waterhuishouding en van de directie waterhuishouding en waterbeweging, dienst voor de waterhuishouding.

De inhoud van het rapport

a. Omvang van het gebied

Het bestudeerde gebied wordt in het noorden begrensd door de Spaarndammerdijk — de vroegere zeedijk langs de zuidzijde van het voormalige IJ —, in het oosten door de hoge gronden van

het Gooi en de Utrechtse Heuvelrug, aan de zuidzijde door de Nederrijn, Lek, Nieuwe Maas en Rotterdamse Waterweg, en aan de westzijde door de Noordzee.

b. Benodigde hoeveelheden water

Voor dit gebied zijn tot het jaar 2000 de behoeften aan oppervlaktewater voor peilbeheersing, voor verversing en voor de watervoorziening van bevolking en industrie geraamd. Bij de beschouwingen zijn mede betrokken de eisen, welke aan de kwaliteit van het water voor de verschillende doeleinden moeten worden gesteld. De totale benodigde hoeveelheid water voor peilbeheersing in droge perioden werd berekend op 80 m³/sec, voor het beschouwde gebied overeenkomende met ca. 3 mm/etmaal. Naast de suppletie van water voor peilbeheersing is er met het oog op de beheersing van de kwaliteit van de open wateren ook water nodig voor verversing, ter bestrijding van de verzilting en de verontreiniging met afvalstoffen. De benodigde hoeveelheid verversingswater wordt in belangrijke mate bepaald door de kwaliteit van het in te laten water.

Naarmate het zoutgehalte van het in te laten water hoger is, zal het verschil met de na te streven kwaliteit van het boezemwater geringer zijn. De geraamde hoeveelheid verversingswater bedraagt 40 tot 55 m³/sec, indien bij de daarvoor in aanmerking komende schutsluizen wordt overgegaan tot het installeren van luchtbellenschermen en indien zuivering van het stedelijke en industriële afvalwater plaatsvindt. Indien het noordelijke einde van het Amsterdam-Rijnkanaal niet als aanvoerweg van zoet water uit het IJsselmeer behoeft te fungeren — dus in geval de totale waterbehoefte geheel door aanvoer van water uit het zuiden kan worden gedekt — wordt de waterbehoefte voor verversing berekend op 25 m³/sec. De waterbehoefte van bevolking en industrie wordt geraamd ca. 31 m³/sec. In verband met de verwachtingen betreffende het inschakelen van spaarbekkens is aangenomen, dat gedurende perioden met lage rivierafvoeren de directe onttrekking uit de rivieren door waterleidingbedrijven om kwantitatieve of om kwalitatieve redenen minder groot zijn. Ook in verband met de aanwezigheid van andere potentiële bronnen van oppervlaktewater kan in dergelijke perioden met lage rivierafvoeren voor de watervoorziening van bevolking en industrie in het westen des lands rekening worden gehouden met een continu onttrekking van 20 m³/sec aan de Nederrijn-Lek en het Amsterdam-Rijnkanaal, welke hoeveelheid als zodanig ten laste van de bronnen van water voor Midden-West-Nederland zal komen.

c. De aanvoer van het water

In de huidige situatie wordt de benodigde hoeveelheid suppletiewater voor

de oostelijke voorzieningsgebieden hoofdzakelijk via de Nederrijn-Lek aangevoerd en voor de westelijke voorzieningsgebieden nagenoeg geheel via de Hollandsche IJssel. Als gevolg van de toegenomen verzilting van de Rotterdamse Waterweg kan Delfland praktisch geen water meer uit de Nieuwe Maas bij de Parksluizen te Rotterdam inlaten. Hierdoor is Delfland nu geheel aangewezen op de aanvoer van water via Rijnlands boezem, dat wordt ingelaten uit de Hollandsche IJssel te Gouda. Bij een verdere verzilting van de Nieuwe Maas zal ook Schieland geen water meer uit deze rivier kunnen betrekken en eveneens op water uit de Hollandsche IJssel zijn aangewezen. De Hollandsche IJssel staat nu reeds bij lage Rijnafvoeren aan verzilting bloot en de tendens bestaat dat de ernst van dit verschijnsel zal toenemen. Indien de Hollandsche IJssel niet meer geschikt zou zijn als aanvoerweg van zoet water, betekent dit dat hetzij de mogelijkheden voor de aanvoer van zoet water naar de bestaande inlaatpunten moeten worden hersteld o.m. door de aanleg van een kanaal door het grensgebied van de Krimpenerwaard en de Lopikerwaard en een kanaal door het oostelijke gebied van de Alblasserwaard voor de aanvoer van water uit de Boven-Merwede, hetzij het Amsterdam-Rijnkanaal moet worden ingeschakeld voor aanvoer via de Nederrijn-Lek en uit de Waal, hetzij dat daarnaast ook water uit het IJsselmeer moet worden betrokken.

De kosten van de nodige voorzieningen voor de uitvoering van deze drie plannen worden geraamd op respectievelijk 295, 373 en 283 miljoen gulden. Het werkcomité zou aan de laatstgenoemde oplossing, waarbij zowel water uit het IJsselmeer als via de Nederrijn-Lek en uit de Waal kan worden aangevoerd, de voorkeur geven.

Gezien de conclusies van het rapport zal Rijkswaterstaat zich stellig bezinnen op mogelijkheden om de aanvoer van zoet water via de Hollandsche IJssel intact te houden.

Slotbeschouwing

Dit rapport is naar de mening van recesent een duidelijk voorbeeld van de mate, waarin velerlei belangen bij de hoedanigheid en de hoeveelheid van water bij het zoeken naar waterhuishoudkundige oplossingen betrokken kunnen zijn. Een basisplan voor de drinkwatervoorziening voor een gebied als het onderhavige zal alleen dan een bevredigende oplossing kunnen aangeven, als het is afgestemd op, en zo mogelijk wordt ingepast in beraamde voorzieningen in groter verband. Het rapport is als eerste studie betreffende een dergelijk omvangrijk geheel deze uitvoerige bespreking m.i. alleszins waard.

Mr. J. J. van Soest